

Opetustaulujen taide – koulujen opetuskuvia museon kokoelmista

Pohjois-Pohjanmaan museo 9.2. – 30.3.2008

Ao. listan on laatinut tutkija Eija Konttijärvi, Pohjois-Pohjanmaan museo, Oulu

KUVATAULUT JA NIIDEN TEKIJÄT

Tunnetut ja tunnustetut taiteilijat sekä alan asiantuntijat lisäsivät opetustaulujen arvostusta ja luotettavuutta. Litografit pysyivät varsinkin 1800-luvulla pitkälti tuntemattomina mutta nimekkäimmät taiteilijat sitä vastoin signeerasivat myös kuvataulut.

Näyttelyssä esillä olevat kuvataulut on alleiviivattu

* * * * *

1. **Australia**, ilm. ruotsalainen taulu, ajoittunee 1800-luvun loppuun
2. **Pyhä Birgitta ja Pyhä Henrik**,
”Kuvia Suomen historiasta” v.1900, maalannut **Nils Wivel**, toimittanut **P. Nordman**
3. **Sortokauden postimanifesti 1901**
4. **Hämeenlinna**, Isänmaallinen kuvasto nro 8, 1900-luvun alku
5. **Eddystonen majakka** (Englannin kanaalissa sijaitseva, vuonna 1759 valmistunut Eddystonen majakkaa oli ensimmäinen avomeren luodolle pystytetty kivimajakka) 1900-luvun alku (?)
6. **Viipurin linna**, 1900-luvun alku (?)
7. **Adolf Lehmann**, saksalainen, Kansaintyyppejä: **Eskimoperhe**, 1900-luvun alku (?)
8. **Eri rodut**, ilmeisesti saksalainen kuvataulu 1800-luvun lopulta
9. **Moskovan seudulta**, v. 1905, **S. Jaguzhinskij**
10. **Viikinkilaiva**, Pohjoismaiden historiallisia kuvia, **Olle Hertzberg**,
julkaisija **P. A. Norstedt & Söner**
11. **Keskiajan talonpoikaiselämää**, **F. Beyle**, 1952,
Dr. te Neues Kulturgeschichtliche Bilder Nr. 5
12. **Alppimaisema**, Maantieteellisiä kuvia, **Alfred Jotuni**, v.1909

Alfred Jotuni (vuoteen 1907 Haggrén), (1878–1934) Kirjailija *Maria Jotunin* isovelji julkaisi useita kansakoulun maantiedon oppikirjoja, karttoja, kaavoja ja maantieteellisiä opetustauluja sekä suunnitteli kouluille esimerkiksi kivikokoelmia. Hän matkusteli hyvin laajasti ja maalasi havainnoistaan sarjan ”Maantieteellisiä kuvia”.

13. *Metrisiä mittoja ja painoja*

Keisarillisen senaatin käskystä toimitettu Vakauskomissionilta, v. 1892

14. *Uudenmaan saaristo*, Maantieteellisiä kuvia **Vihtori Ylinen**, v. 1915

Vihtori (Viktor) Ylisen (1879–1953) piirtämät opetustaulut ovat tuttuja kaikille 1900-luvun kansakoululaisille. Hän kävi Suomen Taideyhdistyksen piirustuskouluja Turussa vuosina 1897–1899 ja Helsingissä vuosina 1899–1902. Ylinen teki paljon opetustauluja Valistuksen kuvataulusarjaan ”Suomen maantieteellisiä kuvia”: numerot 11–21 ja 23–29. Lisäksi Ylinen teki uudet versiot seitsemästä **Kustaa Heikkilän** taulusta. Aiheisiin Ylinen perehtyi tekemällä polkupyörällä matkoja ympäri Suomea. Ylinen kuvitti myös **Joulupukki**-lehteä, oppikirjoja sekä lastenkirjoja ja piirsi postikortteja. Taidemaalarina hän keskittyi muotokuvaan ja maisemiin.

15. *Uuden ajan pankki*, Historiallisia kuvia: pankki ja kauppahuone uudenajan alussa, **Peter Thienhaus**, v. 1954, Koulutarpeiden Keskusliike Oy

16. *Mäntän tehdas*, Maantieteellisiä kuvia nro. 4, **Kustaa Heikkilä**, v. 1903

Kustaa Heikkilä (1870–1937) oli maatalon poika Siikajoelta, taidemaalari, puuseppä ja myöhemmin maanviljelijä. Taitavana kivipiirtäjänä Heikkilä valittiin opetustaulujen taitelijaksi. Kustaa Heikkilä laati Valistuksen maantiedesarjan taulut 1-7 ja 9. Kaikki nämä taulut maalattiin uudelleen **Vihtori Ylisen** ja **Theodor Björnströmin** toimesta hieman myöhemmin. Maisematauluissa Kustaa Heikkilän perinteinen tyyli ja piirustuksellisuus korostuvat. Kustaa Heikkilä lopetti opetustaulujen teon jo vuonna 1905.

17. *Varsinais-Suomesta*, Maantieteellisiä kuvia nro 11, **Vihtori Ylinen**, v. 1915–20 (?)

18. *Laatokka*, Maantieteellisiä kuvia nro. 12, **Vihtori Ylinen**, v.1910 (?)

19. *Tampere*, Maantieteellisiä kuvia nro.13, **Vihtori Ylinen**, v. 1925

20. *Ahvenanmaa*, Maantieteellisiä kuvia nro. 15, **Vihtori Ylinen**, v. 1912

21. *Kymijoen suulta*, Maantieteellisiä kuvia nro. 17, **Vihtori Ylinen**, v. 1914

22. *Turku*, Maantieteellisiä kuvia nr.24, **Vihtori Ylinen**, v.1917

23. *Pohjoisen Jäämeren rannalta*, Maantieteellisiä kuvia nro. 29, **Vihtori Ylinen**, 15.7.1926

24. *Porvoo*, Maantieteellisiä kuvia 30, **Nikolai Belij**, 1927

Nikolai Belij (1896–1968) oli Suomeen kotiutunut venäläistäiteilija, joka maalasi opetustauluja Valistukselle 1920-luvulla. Valistuksen ”Suomen historialliseen kuvastoon” hän teki vuosina 1924–30 taulut 11–15: **Viipurin linna viime vuosisadan lopussa**, **Turun tuomiokirkko**, **Turun linna**, **Paikkarin torppa** ja **Aleksis Kiven kuolinmökki**. Maantieteelliseen sarjaan Belij kuvasi 1920-luvulla aiheet **Porvoo** ja **Suomen kansallismuseo**. Belijin opetustaulut ovat maa-lauksellisia. Kuva-aiheet sopivat hyvin tuon ajan kansallismieliseen opetukseen.

25. *Selluloosa- ja paperitehdas*, Maantieteellisiä kuvia nro. 25, **Vihtori Ylinen**, v. 1924

26. *Paperitehdas*, Maantieteellisiä kuvia nro.26, **Vihtori Ylinen**, 1920-luku

27. *Meijeri*, Maantieteellisiä kuvia nro. 27, **Vihtori Ylinen**, v. 1924

28. *Helsinki*, Maantieteellisiä kuvia nro. 1, **Kustaa Heikkilä**, v. 1903

29. *Helsingin keskusta*, Maantieteellisiä kuvia 1 A, **Akseli Einola**, v. 1931

Akseli Einola (1894 – 1948) maalasi Valistukselle opetustauluja useista aihepiireistä. Rungas tuotanto alkoi ”Kotimaisen eläinkuvaston” aiheista **Jänis**, **Orava** ja **Hirvi** 1910- ja 20-luvuilla. Laajan kokonaisuuden Einolan opetustaulutuotannossa muodostavat alkoholivalistustaulut ja Suomen Tuberkuloosin vastustamisyhdistyksen valistustaulut. Matematiikan opetustaulut muodostavat Valistuksen ”Alakoulun laskento – ja havaintokuvaston”. Sarjan oli tarkoitus ulottua lukuun 10 saakka, mutta vain neljä taulua julkaistiin. **Väinö Mäkelä** suunnitteli sarjan ja Einola maalasi ne. Einola oli tuottelias niin taitelijana, graafikkona kuin kuvittajana. Hänen tuotantonsa kuului maalauksia ja akvarelleja. Einola teki lukuisia kuvituksia lasten- ja nuortenkirjoihin sekä oppikirjoihin.

30. *Imatra*, Maantieteellisiä kuvia nro. 2, **Kustaa Heikkilä**, v. 1903

31. *Imatra*, Maantieteellisiä kuvia nro. 2, **Akseli Einola**, v. 1929

32. ja 33. *Savolainen maisema*, Maantieteellisiä kuvia nro. 3, **Vihtori Ylinen**

34. *Etelä-Pohjanmaa*, Maantieteellisiä kuvia nro. 7, **Kustaa Heikkilä**

35 ja 36. *Etelä-Pohjanmaa*, Maantieteellisiä kuvia nro. 7, **Vihtori Ylinen**

37. *Aavasaksa*, Maantieteellisiä kuvia nro. 8, **E. Isto**, v. 1905

Kustaa Heikkilä siirsi kivilaatoille **Eetu Iston (1865-1905)** maalauksen *Aavasaksa juhannusyön auringon valossa*, Valistuksen maantieteellisiä kuvia n:o 8. Isto kuoli maalauksen valmistumisvuonna 1905 keuhkokuumeeseen. Aavasaksan kuvaajaksi Isto valittiin osittain siksi, että hän oli kotoisin vaaran läheltä Alatorniosta. Lapin maisemia pidettiin pohjoisen valon vuoksi vaikeina kuvattavina. Aavasaksa- taulusta tehtiin myöhemmin toisinto, mutta siitä tuli kalpea ja kellertävä. Isto oli varsin tunnettu taiteilija ja hänen teostaan Hyökkäys (1899) pidetään isänmaallisena klassikkona.

38. *Aavasaksa*, Maantieteellisiä kuvia nro. 8, **E. Isto**

39. *Hangon satama*, Maantieteellisiä kuvia nro. 16, **Vihtori Ylinen**

40. *Hangon satama*, Maantieteellisiä kuvia nro. 16, **Vihtori Ylinen**

41. *Punkaharju*, Maantieteellisiä kuvia nro. 18, **Vihtori Ylinen**, 1910-luku

42. *Punkaharju*, Maantieteellisiä kuvia nro. 18, **Vihtori Ylinen**, v. 1926

43. **Kolivaara**, Maantieteellinen sarja nro.22, **Theodor Björnström**, v. 1916

Theodor Björnström (1890–1959) työskenteli litografina Tilgmannin kivipainossa 1910-luvulla, jolloin hänestä ilmeisesti tuli opetustaiteilija. Valistuksen ”Kotimaisen eläinkuvaston” taulut **Me-hiläishoito** ja **Muurahaisia** (esillä museon 2. kerroksen luokkahuoneessa) julkaistiin vuonna 1915. Vuonna 1916 julkaistiin Björnströmin taulu **Kolivaara**.

44. **Kolivaara**, Maantieteellinen sarja nro. 22, **Väinö Hämäläinen**, v. 1929

Väinö Hämäläisen (1876–1940) isäpuoli ja tunnettu taiteilija **Albert Gebhard** innosti Hämäläisen kuvataiteilijaksi. Hämäläinen teki jonkin verran postikortteja ja kuvitti lehtiä. Alttarimaalaukset olivat tärkeä tulolähde hänelle. Hämäläisellä oli karelianistisia aiheita ja hänen ominta alaansa olivat perinteiset suomalaismaisemat, järvinäköalat, kaupunkikuvat ja maaseudun kylänäkymät. Kesällä 1929 vieraillessaan Kolilla Hämäläinen maalasi uuden version **Theodor Björnströmin Kolivaarasta**.

45. ja 46. **Saimaan kanava**, Maantieteellisiä kuvia nro. 23, **Vihtori Ylinen**

47. **Kuusamo**, Maantieteellisiä kuvia nro.19, **Vihtori Ylinen**, v.1915

48. **Kainuu**, Maantieteellisiä kuvia nro.14, **Vihtori Ylinen**, v. 1926

49. **Lapinkylä**, Maantieteellisiä kuvia nro.10, **J. K. Kyyhkynen**, v.1908

Juho Kustaa Kyyhkynen (1878–1909) oli ensimmäinen taidemaalari, joka keskittyi kuvaamaan Suomen Lapin luontoa ja ihmisiä. Hän oli myös ensimmäinen taidemaalari, joka lähti Lapista taidekouluun Helsinkiin ja palasi pysyvästi synnyinseudulleen kuvaamaan lappalaista elämäntapaa ja saamelaiskulttuuria tauluissaan. Kyyhkynen pysyi tyylilleen uskollisena vaikka hänen värimaailmansa sai etelässä toistuvaa kritiikkiä. Pääkaupunkilaiset eivät ymmärtäneet maaluksia, joiden aiheet ja valaistus olivat outoja.

50. **Hämäläinen kylä**, Maantieteellisiä kuvia nro. 5, **Vihtori Ylinen**

51. **Aleksis Kiven kuolinmökki**, Suomen historiallisia kuvia nro. 15, **Nikolai Belij**,1928

52. **Turun linna**, Suomen historiallisia kuvia nro. 13, **Nikolai Belij**, 1926

53. **Luuranko**, norjalainen kuvataulu

54. **Juopon sisäelimet**, saksalainen valistustaulu

55. **Hannes Kolehmainen, Akseli Einola**, v.1928

56. Suomen tuberkuloosin vastustamisyhdistys: **Siivoaminen, Akseli Einola**, v. 1935

57. Suomen tuberkuloosin vastustamisyhdistys: **Tiskaus, Akseli Einola**, 1930-luku

58. Suomen tuberkuloosin vastustamisyhdistys: **Ruokailu, Akseli Einola**, 1930-luku

59. Suomen tuberkuloosin vastustamisyhdistys: **Karaisu, Akseli Einola**, 1930-l.

60. Suomen tuberkuloosin vastustamisyhdistys: **Ulkoilu, Akseli Einola**, 1930-l.
61. Suomen tuberkuloosin vastustamisyhdistys: **Nukkuminen, Akseli Einola**, 1930-l.
62. Suomen tuberkuloosin vastustamisyhdistys: **Oikea yskimistapa, Akseli Einola**, 1930-luku
63. **Lasku- ja havaintokuvasto** nro. 1-4, **Akseli Einola**, v. 1930–1931
64. Ruotsalaiset **ensiaputaulut** 3 kpl, **Urban Rejle**, v.1938, julkaissut **P.A. Norstedt & Söner**
65. **Heinänteko**, Valistuksen alak. havaintokuvia no 2, **F.G.Ålander**, v. 1931

F.G. Ålander (1883–1937) eli ”Freka” valmistui Suomen Taideyhdistyksen piirustuskoulusta vuonna 1904. Ålanderin ensimmäiset opetustaulut kuuluivat Valistuksen historialliseen kuvaan vuosina 1907–1912. Pian sen jälkeen Otava julkaisi Ålanderin piirtämiä Kalevala-aiheisia kansatieteellisiä kuvia kuten **Pirtti, käsityötoimet, runonlaulanta y.m.** 1920-luvulla Ålander teki vielä kolmen taulun kokonaisuuden Valistuksen alakoulun havaintokuvia: **Kevättyöt, Heinänteko** ja **Syystyöt**. Ålander kuvitti monenlaisia lehtiä ja toimi mainospiirtäjänä.

66. Postikorttitaiteilija **Erik Forsman**, Paletti 2247

Ruotsalainen taiteilija Erik Forsman (1916–1976)

67. Postikorttitaiteilija, **Jenny Nyström**

Ruotsalainen taiteilija Jenny Nyström (1854–1946)

68. **Fariseus ja publikaani, Frank Adams**

69. Jeesus sanoo Pietarille: **”Simon Joonaan poika, rakastatko minua”**, **W.G. Simmonds**, v. 1907

70. **Jeesus sairaiden parantajana, R. Payton Reid**, v. 1906

71. **Mooses kaislakorissa, George Soper**, v. 1906

72. **Die Austreibung aus dem Paradiise, Fritz Roeber**, 1800-luvun lopulta, kustantanut **A. Bagel**

73. **Sauluksen kääntymisen, Carl Schmauk**

74. **Karhu**, saksalainen eläinkuva, ilmeisesti 1800-luvun lopulta

75. **Leijona**, saksalainen eläinkuva, ilmeisesti 1800-luvun lopulta

76. **Kissat, Friedrich Specht**, 1800-luvun loppu

77. Eläintaulu **Hirvi, Akseli Einola**, v.1929

78. Eläintaulu **Orava**, Valistuksen kotimainen eläinkuvasto nro 17 B, **Akseli Einola**, v. 1928

79. Eläintaulu **Jänis**, Valistuksen kotimainen eläinkuvasto nro 17 A, **Akseli Einola**, v. 1928

80. Kalat: *ahven, hauki, kiiski ja made*, **Matti Karppanen**, v. 1912

Lapsuudestaan saakka linnuista kiinnostunut **Matti Karppanen** (1873–1933) pääsi parikymmenvuotiaana oppipojaksi kuuluisalle lintumaalari **Ferdinand von Wrightille**. Karppanen kuvitti Valistuksen ”Kotimaisen eläinkuvaston” taulut 1-20, jotka ilmestyivät vuosina 1909–1914. Lintu- taulujen lisäksi Matti Karppanen kuvasi opetustauluihin jäniksen, oravan ja hirven sekä useita suomalaisia kalalajeja. Opetustaulut jäivät Karppasen tunnetuimmaksi kuvitustyöksi.

81. *Kanahaukka ja varpushaukka*, **Matti Karppanen**, painettu 1926

82. *Kastematoja*, **E. Fieandt**: Eläintieteellisiä tauluja 3, **Aukusti Tuhka(nen)**

Aukusti Tuhka (vuoteen 1919 Tuhkanen) (1895–1973) oli tunnettu taidegrafiikan ammattilainen ja opettaja. Hänen tuotantonsa käsitti postikortteja, lehtikuvia, julisteita, mainoksia ja tuotepak- kauksia sekä taidegrafiikkaa, jota päätyi kouluillekin. Tuhka laati myös tieteellisiä kuvituksia useisiin oppikirjoihin. Opetustauluista tunnetuimmat kuten *Kastemato ja Sammakon kehitys* 1910-luvulla kuuluvat Valistuksen eläinkuvastoon. Kuvissa esitellään katsojille yhtä aikaa maanpäällinen sekä veden- tai maanpinnan alainen maailma.

83. *Sammakon kehitys*, **E. Fieandt**: Eläintieteellisiä tauluja 1, **Aukusti Tuhkanen**, v. 1913

84. *Ilves*, **Hanna Schönberg**

85. *Mehiläishoito*, **E. Fieandt**: Eläintieteellisiä tauluja 6, **Theodor Björnström**, v. 1915

86. *Lasten talvi-ilot*, Valistuksen alak.havaintokuvia nro 4, **Martta Wendelin**, v. 1929

Martta Wendelin (1893–1986) ryhtyi vapaaksi taiteilijaksi opiskeltuaan Helsingin yliopiston piirustuslaitoksessa. Hän kuvitti suuren määrän aapisia ja koulun lukukirjoja 1930-luvulta 1960-luvulle asti. Hänen tuotantoonsa kuuluivat myös postikortit, naisten lehtien kannet, nuorten kirjojen kannet ja koulutaulut. Martta Wendelinin koulutaulut on tehty muutaman vuoden sisällä: *Lasten talviset ilot* vuonna 1927 ja *Talviset metsätyöt* vuonna 1928.

87. *Talviset metsätyöt*, Valistuksen alak.havaintokuvia nro 5, **Martta Wendelin**, v. 1928

88. Suomalaisia satukuvia: *Kettu ja kalastaja*, **Rudolf Koivu**, tekstiit **Aukusti Salo**

Surullisen ja onnettoman, Pietarissa vietetyn lapsuuden jälkeen **Rudolf Koivu** (1890–1946) kävi kummitätinsä avustuksella Suomen taideyhdistyksen piirustuskoulun. Sen jälkeen hän aloitti yli kolmekymmentä vuotta kestäneen satukuvittajan uransa. Mielikuvituksellisten prinsessasatu- jen lisäksi Koivu erikoistui kuvittamaan suomalaisia kansansatuja kuten *Kettu ja kalastaja* sekä *Tiainen ja karhu*. Tämän sarjakuvamaisen taulusarjan tarinan kirjoitti oppikirjojen kirjoittaja **Aukusti Salo** (1887–1951).

89. Suomalaisia satukuvia: *Pupu-Jussin viisaus*, **Rudolf Koivu**, tekstiit **Aukusti Salo**

90. Suomalaisia satukuvia: *Karhu ja tiainen*, **Rudolf Koivu**, tekstiit **Aukusti Salo**

91. *Linnut*: tiainen, varpunen, keltasirkku, taviokuurna, pulmunen, punatulkku, tilhi, **Matti Karppanen**

92. *Ensimmäinen ristiretki Suomeen, Väinö Blomstedt*

Väinö Blomstedt (1871–1947) oli taidemaalarin uransa ohella kuvittaja, piirtäjä ja koristetaiteilija. 1900-luvulla Blomstedt toimi monipuolisesti taideoollisuuden ja taidekasvatuksen hyväksi. Hän oli **Suomen Käsityön Ystävien** taiteellinen neuvonantaja ja mallipiirtäjä. Otavan kustantama, ääri-viivamaisia vaikutteita sisältävä **Olavinlinna**-taulu ilmestyi vuonna 1907. Blomstedtin maisema-maalaukset kehittyivät 1900-luvun alkukymmeninä yhä pelkistetyimmiksi.

93. *Katolinen jumalanpalvelu, W. von Hausen, v. 1905*

Werner von Hausen (1870–1951) oli maineikas piirtäjä ja hän toimi piirustuksenopettajana muun muassa Helsingin taideoollisessa keskuskoulussa. Vieraillessaan Pariisissa, Egyptissä ja Italiassa sekä niiden tärkeissä museoissa Hausen maalasi - kuten monet suomalaistaiteilijat - jäljennöksiä mestariteoksista esimerkiksi kotimaisille museoille. Hän maalasi muun muassa **Katolisen jumalanpalveluksen Suomessa** 1400-luvulla (1905) sekä kuvataulun, jossa **J.V. Snellman esitellään keisari Aleksanteri II:lle Parolassa vuonna 1863** (1906). Molemmat kuvataulut kustansi Otava.

94. *Piispa Henrik ja Lalli, Eeli Jaatinen, v. 1928*

Eeli Jaatinen (1905–1970) tunnetaan taitavana ja tuotteliaana käyttötaitteen tekijänä. Hän laati satoja postikortteja sekä kuvitti kirjoja Kustannusyhtiö Otavalla. Koulutarpeiden Kustannusliikkeen julkaisemat opetustaulut **Hämeenlinna** sekä **Piispa Henrik ja Lalli** Jaatinen teki vuonna 1928 ollessaan 23-vuotias. Vuotta myöhemmin syntyi vielä taulu **Luostarielämää**.

95. *Luostarielämää Vallis Gratiae, E. Jaatinen, v. 1929*

96. *Ilkan leiri Nokialla, Lennart Segerstråle, v. 1925*

Lennart Segerstråle (1892–1975) oli tunnettu monumentaalimaalari ja useiden alttarimaalaus-ten sekä uskonnollisten lasimaalaus-ten tekijä. Hän teki muutaman selkeän ja julistemaisen opetustaulukuvan 1920-luvulla Koulutarpeiden Keskusliikkeen sarjaan ”Suomen historiallisia kuvia”. Samalla vuosikymmenellä hän oli heittäytynyt vapaaksi taiteilijaksi toimittuaan sitä ennen taiteilijana metsänhoitajan töiden ohella. Lennart oli toisen polven opetustaulutaiteilija sillä hänen äitinsä, **Hanna Frosterus-Segerstråle** (1867–1946), oli maalannut arkisia perheeseen ja uskontoon liittyviä tuokiokuvia koulujen opetustauluiksi.

97. *Musta surma, Lennart Segerstråle, v. 1925*

98. *Kivisepän paja, Aarno Karimo, painettu vuonna 1955*

Aarno Karimo (1886–1952) ryhtyi puolisoitilaallisen uransa jälkeen vapaaksi taiteilijaksi 1920-luvulla. Tähän häntä olivat valmentaneet taideyhdistyksen piirustuskoulu ja opit **Akseli Gallen-Kallelan** luona. 1900-luvun koululaisten käsitys Suomen menneisyydestä muotoutui pitkälti Aarno Karimon historiallisten koulutaulujen perusteella. Taulut olivat peräisin hänen neliosaisesta suurteoksestaan *Kumpujen yöstä*. Hänen tutkijamaisen kuvitustaiteensa tarkoituksena oli vahvistaa suomalaisten kuvaa itsestään omana, omintakeisena kansana.

99. *Ruuhun teko, Aarno Karimo, v. 1933*

100. *Kärjäkivet, Aarno Karimo, v. 1934, painettu 1955*

101. Tiurin linna, Aarno Karimo, v.1934. (ruotsalaiset tuhosivat vuonna 1411 Käkisalmen läänissä Räisälässä sijainneen Tiurin linnan)

102. Turun koulu, Aarno Karimo

103. Piispa Gezeliuksen kinkerit, Aarno Karimo, v. 1934

104. Vanhempi rautakausi, Samuel von Bell, v. 1907

Samuel von Bell (1865–1920) teki päätyönsä koristemaalarina ja kattohuopa-alan teknikkona. Yksi hänen suurtoistään oli Pietarin oopperan kattomaalaukset. Opetustauluja hän maalasi 1900-luvun ensi vuosikymmenillä. Kotikoulutoimisto painatti hänen Kalevala-aiheisiaan kuvatauluja vuonna 1906. Samoista kuvista tehtiin myös postikortteja. Valistuksen ”Suomen historialliseen kuvastoon” von Bell teki taulut numero 1 **Vanhempi rautakausi** (1907/08), numero 2 **Pronssikausi** (1906) ja numero 3, Kivikausi (1907/08). Esihistoriallista aikaa kuvaavat taulut rakentuvat kaikki samaan tapaan: aikakauden yleisnäkömään ympärillä on runsas muinaisesineistö.

105. Vanhemman rautakauden jälkimmäinen jakso, Valistuksen historian kuvasto nro 4, **F.G. Ålander**, 1907–1912

106. Kalastus ja vesikulkuneuvot, J.W. Mattila, v. 1913

Johan Wilhelm Mattila (1884–1959) eli Ville Mattila oli kalastajan poika Suursaaresta. Saarella majailleet taiteilijat saivat J.W. Mattilan kiinnostumaan taiteesta ja niinpä hän opiskeli Taide-teollisessa Keskuskoulussa ja Suomen Taideyhdistyksen piirustuskoulussa. Vapaana taiteilijana hän matkusteli Saksassa ja Yhdysvalloissa sekä otti osaa erilaisille kansatieteellisille retkille suomensukuisten heimojen alueilla. Hänen erikoisalojaan olivat kansatieteelliset piirustukset ja Suursaari-aiheet. Hän teki Otavan kahdeksanosaiseen kuvataulusarjaan ”**Kalevala-aiheisia kansatieteellisiä kuvia**” taulut 5-8.

107. Aseita ja metsästysvälineitä, F.G. Ålander

108. Pirtti: käsityötoimet, runonlaulanta ym., **F.G. Ålander**, v. 1910

109. Hartaushetki, Kustaa Heikkilä

110. Kaarle herttua herjaa Klaus Flemingin ruumista (Klaus Fleming kuoli vuonna 1597 varustautuessaan kohtaamaan Kaarle-herttua Nuijasodan taitelussa), kopio **Albert Edelfeltin** maalauksesta vuodelta 1878.

Albert Edelfeltin (1854–1905) suosittu maalaukset levisivät 1900-luvun alussa lukemattomina jäljennöksinä ympäri Suomen, niin koteihin kuin kouluhinkin. Tällaisia olivat esimerkiksi **Pori-laisten marssi** (1902–1906), **Kaarle herttua herjaa Klaus Flemingin ruumista** (1905) ja **Turun yliopiston vihkiäisjuhla vuonna 1640** (1908).

111. Kaarle Knuutinpoika lähdössä Viipurin linnasta, A. Gebhard, v.1904

112. Kustaa Vaasa ja Mikael Agricola,

A. Edelfeltin mukaan sommitellut ja piirtänyt **Albert Gebhardt**

Albert Gebhardt (1869–1937) maalasi maisema- ja laatukuvia sekä runsaasti muotokuvia. Kuvittajana hän toimi vuodesta 1888. Opetustaulun *Kaarle Knuutinpoika lähdössä Viipurin linnasta* hahmoissa on sotilaallista jäykkyyttä ja mahtavuutta. Teos aloitti vuonna 1904 Otavan kustantaman Historiallisten kuvataulujen sarjan, johon tunnetut maalarit ja piirtäjät laativat teoksia. Kuvataulu havainnollistaa maamme Ruotsin vallan aikaista historiaa 1400-luvulla.

113. Kevätuuli, Venny Soldan-Brofeldt, v.1908

Venny Soldan-Brofeldt (1863–1945) oli yksi kansallisromantiikan ajan merkkitaiteilijoista. Hän maalasi ennen kaikkea realistisia kansankuvauksia. Hän kuvitti runsaasti satukirjoja, lastenlehtiä sekä lukukirjoja, kuten Valistuksen isänmaallisen lukukirjan. Venny pani alulle Taidetta kouluihin -yhdistyksen ja työskenteli vuosikautia sen sihteerinä. Hän antoi omia töitään yhdistyksen välitettäväksi tai jäljennettäväksi opetustauluina

114. Kustaa II Aadolfin kuolema N:o 10, Pohjoismaiden historiallisia kuvia

115. Turun akatemian vihkiäiset, A. Edelfeltin maalauksen (1904) mukaan sommitellut ja piirtänyt **Louis Sparre** vuonna 1908

Italialainen **Pehr Louis Sparre (1863–1964)** ihastui Suomeen suomalaisten taideopiskelijoiden luona vieraillessaan ja muutti pysyvästi maahan 1890-luvun alussa. Suomessa hän asui vuoteen 1908 saakka, jolloin muutti Ruotsiin. Piirtäjänä ja taidegraafikkona Sparre oli lahjakas ja osaava. Hän teki runsaasti käyttögrafiikkaa, kuten postikortteja ja kuvituksia. Sparre piirsi kivelle kaksiosaisen kuvataulun **Turun yliopiston vihkiäisjuhla vuonna 1640**, joka perustuu Albert Edelfeltin seinämaalaukseen.

116. Rokokootiden, Hagdahl v. 1949, julkaissut P.A. Norstedt & Söner

117. Kasvitauluja toimitti seminaarinjohtaja **John Lindén** ja maalasi **Ebba Masalin** vuosina 1903/1914: kissankello, mustikka, potaatti, kärpässiini, raita, puita ja pensaita talviasussaan ja voikukka.

Ebba Masalin (1873–1942) kävi Suomen taideyhdistyksen piirustuskoulua vuosina 1892–1898. Elämänuransa hän loi kuvittajana ja koulutaulujen piirtäjänä. John Lindénin suunnittelema ja Otavan julkaisema kasvitaulusarja oli Ebba Masalinin läpimurto ja tunnetuin kuvitustyö. Masalinin taulujen avulla maatalous-Suomen lapset oppivat luonnontieteen teoriaa kasvien osista itiöihin saakka. Ebba Masalinin piirtämät kasvitaulut riippuivat koululuokkien seinillä vuosikymmeniä kasviopintunneilla. Sisältönsä puolesta taulut eivät ole vanhentuneet vielääkään. Ebba Masalinin isästä tuli myöhemmin Oulun läänin kuvernööri **Gabriel Johan Masalin** ja Ebbakin vietti muutamia vuosia Oulussa

Llistan on laatinut tutkija Eija Konttijärvi, Pohjois-Pohjanmaan museo, Oulu